

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dnia 31 stycznia 2018 r.

DSR-IV.071.3.2018.GJ

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

Odpowiadając na wystąpienie skierowane do Prezesa Rady Ministrów i przekazane zgodnie z właściwością do Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2017 r. znak: ZSS.422.51.2017.JW i III.7064.175.2015.AN dotyczące problemu niealimentacji, uprzejmie informuję;

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zwraca szczególną uwagę na potrzebę ochrony praw osób niezdolnych do samodzielnego utrzymania oraz na konieczność odpowiedniego wsparcia takich osób, a w szczególności rodzin z dziećmi na utrzymaniu. Wypracowanie efektywnej i stabilnej polityki rodzinnej należy więc do najważniejszych kierunków działań Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, który realizuje i inicjuje szereg prac, które zmierzają do wzmocnienia i wsparcia polskich rodzin. Należy podkreślić, że każda inicjatywa zmierzająca do poprawy sytuacji osób uprawnionych do alimentów, które ich nie otrzymują z powodu bezskuteczności egzekucji zasługuje na rozważenie.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dostrzega również wagę problemu jakim jest zjawisko niealimentacji i widzi konieczność podjęcia szeregu działań, nie tylko o charakterze legislacyjnym, zmierzających do przeciwdziałania temu zjawisku.

Przed wszystkim należy jednak wskazać, że poziom egzekucji alimentów zależy przede wszystkim od skuteczności działań komorników sądowych. Natomiast przepisy dotyczące egzekucji orzeczeń sądowych, w tym egzekucji orzeczeń sądowych dotyczących alimentów (tj. ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, ustawa

z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego), należą do właściwości Ministra Sprawiedliwości.

Do właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej należy ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 489). Na podstawie przepisów tej ustawy realizowane jest wsparcie materialne dla osób uprawnionych do alimentów, które ich nie otrzymują z uwagi na bezskuteczność egzekucji. Wsparcie to realizowane jest poprzez przyznawanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla osób spełniających kryteria ustawowe (w szczególności kryterium dochodowe).

Kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów wynosi 725 zł netto, tj. po odliczeniu podatku należnego oraz składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz zdrowotne, na osobę w rodzinie.

Należy jednak podkreślić, że wprowadzając Program „Rodzina 500+” rząd podjął decyzję, że do dochodu stanowiącego podstawę ustalenia prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, nie wlicza się świadczenia wychowawczego, przyznawanego w ramach tego Programu. Takie rozwiązanie, oznacza w praktyce, że realna wysokość kryterium dochodowego uprawniającego do świadczenia z funduszu alimentacyjnego jest znacznie wyższa, niż ustawowe kryterium wynoszące 725 zł miesięcznie netto na osobę w rodzinie.

Świadczenie wychowawcze wypłacane jest na 854,5 tys. dzieci wychowywanych przez 608,4 tys. rodziców deklarujących samotne wychowanie dzieci. Do rodzin tych, w ramach Programu „Rodzina 500+”, kierowanych jest ok. 426,4 mln zł miesięcznie, tj. 22% całości środków wypłacanych miesięcznie wszystkim rodzinom (5,1 mld zł rocznie).

Należy jednocześnie podkreślić, że wydatki na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego z budżetu państwa od lat kształtują się na tym samym poziomie ok. 1,4 mld złotych rocznie.

Odnosząc się natomiast do kwestii podwyższenia, od 1 stycznia 2018 r., wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, uprzejmie informuję, że fakt ten będzie mógł mieć wpływ na pewną liczbę osób otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego dopiero przy przyznawaniu tych świadczeń na okres od 1 października 2019 r. (wtedy prawo do tych świadczeń będzie ustalane co do zasady na podstawie dochodu rodziny z roku 2018). Aktualnie prawo do świadczeni z funduszu alimentacyjnego na okres świadczeniowy, który rozpoczął się 1 października 2017 r. ustalane jest co do zasady w oparciu o dochód za 2016 r.

Podwyższenie wysokości wynagrodzenia osiąganego z wykonywanej już pracy, np. na skutek ustawowego podwyższenia minimalnego wynagrodzenia za pracę (to samo dotyczy „zwykłej” podwyżki wynagrodzenia w ramach wykonywanej już pracy), nie skutkuje weryfikacją przyznanego już świadczenia z funduszu alimentacyjnego i doliczeniem kwoty tej podwyżki, gdyż w świetle definicji zawartej w art. 2 pkt 18 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, nie jest to okoliczność uznawana za uzyskanie dochodu (czyli nie skutkuje ponownym przeliczeniem dochodu rodziny w takiej sytuacji).

W przypadku osób już otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego w aktualnym, trwającym do 30 września 2018 r. okresie, na który przyznawane jest to świadczenie, weryfikacja prawa do przyznanego już świadczenia będzie miała miejsce jedynie w przypadku zaistnienia zmiany pracy lub uzyskania pracy przez członka rodziny i wówczas prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego ustalane jest ponownie z uwzględnieniem dochodu z nowej pracy.

Ponadto, wydaje się, że w kwestii zjawiska niealimentacji, działania powinny skupiać się przede wszystkim na poprawie efektywności egzekucji alimentów, a nie na zwiększaniu transferów środków budżetu państwa wypłacanych w zastępstwie niepłaconych alimentów, które to transfery zjawiska niealimentacji w żadnym razie nie likwidują, ani nie ograniczają.

Na możliwe do wprowadzenia rozwiązania mających na celu zarówno poprawę skuteczności egzekucji alimentów oraz sytuacji osób uprawnionych do alimentów, wskazuje przyjęty przez Radę Ministrów 4 kwietnia 2017 r. obszerny dokument o nazwie „Przegląd systemów wsparcia rodzin”, zawierający ocenę systemów wsparcia na rzecz rodzin (w tym także ocenę systemu świadczeń z funduszu alimentacyjnego) oraz wnioski dotyczące wprowadzenia zmian w tych systemach).

W przeglądzie tym, zawarto również rekomendacje dotyczące wprowadzenia dodatkowych sankcji dla dłużników alimentacyjnych oraz rekomendacje w zakresie poprawy egzekucji alimentów (tzw. pakiet alimentacyjny).

Wśród analizowanych rozwiązań wskazanych w ww. przeglądzie znajdują się między innymi rozwiązania z zakresu właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a odnoszące się przede wszystkim do poprawy efektywności działań związanych z aktywizacją zawodową dłużników alimentacyjnych.

Nieuchronność pracy (w przypadku odmowy uruchamiania jest standardowo procedura ścigania za przestępstwo niealimentacji - art. 209 Kodeksu karnego), w wielu przypadkach może spowodować splatę zadłużenia. Inne analizowane rozwiązania związane są z poprawą

przepływu informacji dotyczącymi dłużników alimentacyjnych i danych pomiędzy odpowiednimi służbami i instytucjami w tym zakresie.

Prace nad stosownym rozwiązaniami legislacyjnymi dotyczącymi problematyki niealimentacji odbywają się w ramach współpracy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z Ministerstwem Sprawiedliwości, które jest właściwe w sprawach egzekucji orzeczeń sądowych w tym orzeczeń dotyczących alimentów.

W tym miejscu należy wskazać, na procedowany aktualnie w Ministerstwie Sprawiedliwości projekt ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych. Projekt tej ustawy przewiduje utworzenie Krajowego Rejestru Zadłużonych, obejmującego również rejestr dłużników alimentacyjnych, wobec których prowadzona jest egzekucja świadczeń alimentacyjnych. Istotne jest, że projekt ustawy przewiduje jawność rejestru co oznacza, że każdy będzie miał prawo zapoznać się z danymi ujawnionymi w rejestrze za pośrednictwem internetu. Powyższy projekt ustawy wpisuje się zatem w realizację tzw. pakietu alimentacyjnego zapowiedzianego w ww. przeglądzie systemów wsparcia rodzin.

Należy również przypomnieć o obowiązujących od 31 maja br. zmianach w Kodeksie karnym, które zostały wprowadzone z inicjatywy Ministerstwa Sprawiedliwości, właściwego w sprawach Kodeksu karnego. Dotyczyły one zmian w zakresie penalizacji przestępstwa niealimentacji, a ich celem jest zapewnienie szerszej realizacji ochrony uprawnień alimentacyjnych przysługujących osobom uprawnionym.

Zgodnie z nowym, obowiązującym od 31 maja 2017 r. brzmieniem art. 209 kodeksu karnego: „Kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 naraża osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”

Jeżeli zatem rodzic dziecka zobowiązany do płacenia alimentów na jego rzecz, uchyla się od spełnienia tego obowiązku, to osoba uprawniona do alimentów lub jej przedstawiciel, powinna złożyć w prokuraturze rejonowej właściwej dla swojego miejsca zamieszkania

zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa o którym mowa w art. 209 Kodeksu Karnego (tzw. przestępstwo niealimentacji).

Jednocześnie uprzejmie informuję, że Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej mając na uwadze trudną sytuację dzieci, na które nie są płacone alimenty, w ramach swojej właściwości analizuje możliwe do wprowadzenia propozycje zmian legislacyjnych, zmierzających do poprawy sytuacji wierzycieli alimentacyjnych.

Jednocześnie należy podkreślić, że przeciwdziałanie zjawisku niealimentacji wymaga jednak podjęcia szeregu działań, nie tylko o charakterze legislacyjnym, które wykraczają poza kompetencje tylko Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Dlatego we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości, właściwym w sprawach egzekucji orzeczeń sądowych, w tym także egzekucji alimentów, analizowane są możliwości podjęcia działań o zakresie międzyresortowym, zmierzających do wypracowania kompleksowych rozwiązań dotyczących zjawiska niealimentacji, w tym również poprawy skuteczności egzekucji alimentów.

MINISTER

z up.

Bartosz Marczuk
PODSEKRETARZ STANU

*/-podpisano kwalifikowanym podpisem
elektronicznym/*

Do wiadomości:

Prezes Rady Ministrów

dot. sprawy znak: SPRM.215.9.29.2017.JP